

STABILITEIT, HET LEUGEN VERHAAL VAN HET NIEUW FRONT DE STABILITEIT ONTZENUWD

Inleiding

Dat ons land helaas nog steeds het karakter heeft van een plantage samenleving is een feit. Voor zij die niet weten welke de kenmerken zijn van een plantage samenleving verwijs ik naar Lloyd Best en Anna Maria Janssen.

Een van de kenmerken van de plantage samenleving is de grote buitenlandse afhankelijkheid welke zich met name manifesteert in de structuur van de economie. Grondstof producent, prijsnemer (prijs wordt extern bepaald), eigendom van buitenlands bedrijf (veelal een multinational). Ups en downs in de economie worden bepaald door schommelingen van de grondstof prijzen op de wereldmarkt. Bij hoge (gunstige) prijzen is er een opleving en bij tegenvallende (lage) prijzen is er crisis. Dit gaat terug naar de tijd van de slavernij en contract arbeid. Als de suikerprijs omlaag ging werden de werklonen naar beneden aangepast; de prijs per gekapte ton suikerriet werd naar beneden aangepast en braken er dan vaak opstanden uit. (Zie Sandew Hira. Decolonizing the Mind)

Vermindering inkomsten bauxiet sector

Na de vele meevallers die hoofdzakelijk vanwege stijging van de prijzen van onze export producten goud, aardolie en aluinaarde (2004 tot en met 2008) valt er thans -met uitzondering van de goud- een terugval te constateren in deze prijzen. Met name de prijzen van aardolie en aluinaarde liggen niet meer op het niveau van 2008. Deze zijn drastisch terug gevallen en van het laatste product is ook het export volume in 2009 met 40% gedaald en voor 2010 wordt nog eens daling van 20% verwacht. De productie capaciteit van de lokaal opererende aluinaarde plant van de SURALCO zal dan voor slechts 60% benut worden. Dit zal gevolgen hebben voor de omvang van de "Retained Value" (wat wij als gastland van multinational de uiteindelijk overhouden) waaronder ook zowel de overheidsontvangsten uit deze sector. Zo zijn de exporten van deze sector die in 2008 nog U\$. 714,2 miljoen hebben bedragen, gedaald naar U\$.322,9 in 2009. De "Retained Value" van deze sector (de totale waarde dat uiteindelijk in ons land achterbleef) daalde eveneens. Was deze in 2008 U\$.322,1 miljoen deze daalde in 2009 naar U\$.158,0 miljoen. De directe ontvangsten van overheid daalden van U\$. 48,3 miljoen, naar U\$ 17,0 miljoen. Voor 2010 zijn de vooruitzichten somberder.

Daling aardolie prijzen

Daling van aardolie prijs heeft ondanks een lichte stijging van het productie-volume van Staatsolie toch ervoor gezorgd dat de ontvangsten van overheid uit deze sector van U\$ 248 mln over 2008, gedaald zijn naar U\$ 161mln. Over

2009. Over de periode 2000 tot en met 2009 heeft de totale omzet van Staatolie U\$. 2.366.300.000 bedragen waarvan deze in de periode 2005 tot en met 2009 totaal U\$ 1.811.200.000; (76,5 % van de omzet.) Verder heeft dit bedrijf over deze periode direct meer dan U\$ 646.000.000 in staatskas gestort aan dividend en belasting waarvan U\$. 410.000.000 in de jaren 2008 en 2009. De storting aan winstbelasting en dividend over het boekjaar van 2008 was meer dan de hele omzet van het bedrijf gedurende de periode 1996 -1999. Over die periode was de omzet van het bedrijf. U\$. 222 mln.

Bijdrage klein goudmijnbouw en andere meevallers

De productie en export uit de klein goudmijnbouw die ondanks Operatie Clean Sweep in de periode 2004 tot en met 2009 voor meer dan U\$. 1.743.000.000 aan de betalingsbalans heeft bijgedragen. Al deze meevallers en ook de stortingen vanuit Nederland van 125 mln euro's en de storting van U\$. 100 mln. door het IMF vanwege de internationale crediet crises, hebben ertoe bijgedragen dat er een monetaire reserve is van U\$ 777, 1 per 30 april 2010 opgebouwd. Voeg aan deze meevallers ook nog de overmakingen vanuit de donor landen en organisaties in het kader van de uitvoering van ontwikkelingswerken dan wordt het heel makkelijk begrijpelijk dat al deze meevallers tot de vorming van de huidige monetaire reserve hebben bijgedragen. De wijze waarop de monetaire reserve beheerd wordt is ook een kwestie apart. Terwijl de goudprijs constant een stijgende trend vertoond wordt slechts 7,8 % van onze monetaire reserve in goud aangehouden; de rest wordt aangehouden in dollars en of euros' die beiden constant aan inflatie onderhevig zijn. *Kortweg kan gewoon niet anders worden geconcludeerd dan dat wat gebeurd is op geen enkele wijze een prestatie is van de huidige regering.*

Maatschappelijke geldhoeveelheid met 223% toegenomen

Tegelijkertijd is echter ook de maatschappelijke geldhoeveelheid (M1) in dezelfde periode meer dan verdubbeld; was deze in per december 2005 SRD. 772,9 mln deze nam toe tot SRD. 1.725,8 mln per 30 maart 2010. De particuliere banken hebben in de toename van de maatschappelijke geldhoeveelheid ook een bijzonder bijdrage geleverd. De groei in girale geldhoeveelheid is ook in dezelfde orde van grote geweest waardoor dit deel van de maatschappelijke geldhoeveelheid van SRD 450,5 in 2005 toenam naar SRD. 1.026,9 per december 2009.

Vraag naar Deviezen toegenomen

Thans is deze geldhoeveelheid permanent aanwezig in de samenleving (en zij groei nog verder en per 27 april 2010 bedraagt zij SRD.1.798,8 mln). Met dit geld wordt de lokale vraag naar goederen en diensten (die voor het overgrote deel geïmporteerd worden) uitgeoefend. Het groot aantal nieuwe chinezen en komst van 2 buitenlandse telecom bedrijven hebben de vraag naar devizen

structureel verhoogd. Er zou overigens niets aan de hand zijn als ook de toevoer valuta inkomens uit het buitenland ook permanente verdubbeld zou zijn en ten minste zou groeien met de inflatie van de dollar en of de euro. De particuliere banken hebben met hun agressieve campagnes tot het verschaffen van hoofdzakelijk consumptieve kredieten ook hun steentje bijgedragen aan de toename van de maatschappelijke geldhoeveelheid. Deze factoren hebben er thans toegeleid dat er sprake is van een schaarste aan dollars en zijn de koersen op de vrije markt met ongeveer 21,4% gestegen. Ook is monetaire reserve die per 30 oktober 2009 U\$. 790,6 mln bedroeg is intussen ondanks de stijging van de goudprijs thans gedaald naar U\$. 777,1 per 30 april 2010.

Overheidsuitgaven structureel verhoogd

De meevallers hebben ervoor gezorgd dat de overheid haar uitgaven structureel en permanente heeft verhoogd terwijl de ontvangsten met de teruglopende prijzen thans ernstig zijn terug gevallen. Geen wonder dat de Staatsbegroting over het dienstjaar 2010 zonder een financieringsplan met een record tekort van SRD. 1.056.993.000 toch door de (coalitie) Nationale Assemblee is aangenomen. De post lonen en salarissen is drastisch toegenomen bedroeg deze in 2005 nog SRD. 488.000.000 deze steeg naar SRD. 1.227.243.000 in 2010. Ook op andere uitgavenposten op de lopende rekening van de Staatsbegroting vallen enorme stijgingen waar te nemen.

Het aantal ambtenaren bedroeg per januari 2009 38.096 en de uitgaven voor lonen en salarissen waren toen maandelijks SRD. 59.108.000.

Per december 2009 was het aantal toegenomen naar 38.992 en bedroeg het verloond bedrag maandelijks SRD. 83.785.900. Per april 2010 een maand voor de verkiezingen is het aantal ambtenaren gestegen naar 45.205 en het verloond bedrag bedraagt maandelijks SRD. 95.549.096

Het FISO fiasco

Een heel slecht voorbereid en inhoudelijk compleet verkeerd FISO-I project werd ondanks alle waarschuwingen om andere dan noodzakelijke redenen op heel amateuristische wijze toch doorgevoerd. Thans zijn de consequenties van deze handeling op het overheidsbudget totaal niet te overzien, terwijl er reeds met de overheidsbonden afspraken gemaakt zijn over de invoering van FISO II.

De schuldpositie:

De schuldpositie van de Staat is in de periode 2000 – 2009 nagenoeg verdubbeld. Bedroegen de totale schulden van de Staat in 2000 nog SRD. 1.068,1 miljoen, stegen deze met een factor 2,7 naar SRD. 2,702,6 miljoen per december 2009. Er bestaan sterke aanwijzingen dat deze schulden verder zijn opgelopen, aangezien het algemeen bekend is dat de overheid enige sinds enige tijd geen betalingen doet aan schuldeisers.

Dit is de situatie waarin ons land thans terecht gekomen is; een bijzondere penibele situatie waarin er sprake is van :

- Structureel tekort op de lopende dienst van de Staatsbegroting
- Structureel tekort op de ontwikkelingsdienst van de Staatsbegroting
- Structureel tekort op lopende rekeningen van de betalingsbalans
- Toename van de schuldpositie van de Staat zowel binnenland als buitenlandse schuldpositie

Voeg hieraan een groeiend leger van werklozen en werkzoekende jonge landgenoten zonder uitzicht op werk en vraag je dan af of dit de prijs is welke betaald is geworden voor het bereiken van de zogenaamde stabiliteit. Geen wonder dat volgens het Ned. Centr. Bur. v/d Statistiek tussen 2003 en 2008 17.700 Surinamers ons land permanent verlaten hebben. De UNDP zegt: *“What is the meaning of growth if it is not translated into lives of people?”*. Human Development Report 1995

Is dat nu het prudent economisch / monetair beleid!!!!!!!???

DE NATIONALE GOUD PRODUCTIE

De Mega Combinatie is van mening dat de behandeling en waardering aan de ondernemers en werkers die de nationale goudproductie tot stand brengen op een meer constructieve wijze zal moeten plaats vinden. De wijze waarop al deze werkers in de afgelopen 10 jaar behandelt zijn vindt de MC buitengewoon gênant. Het goud welke door deze ondernemers en deze werkers in de periode van 2004 tot en met 2009 geproduceerd is qua volume 2,590.661 troy ounce geweest en dat was gelijk aan U\$. 1,743.416.000 aan export waarde. Dat is hun bijdrage aan de formele economie!!!! . Toch worden deze ondernemers en werkers die de nationale goudproductie tot stand brengen als illegalen beschouwd, krijgen zij geen beleidsaandacht anders dan uitstapjes van ministers en hoog geplaatste ambtenaren om vervolgens dan met een operatie Clean Sweep geconfronteerd te worden; een actie die overigens absoluut en totaal contra productief geweest. Met deze actie werden ondernemers en werkers in deze sector als criminelen vervolgd; uiteindelijk heeft deze operatie ook geen fluit opgeleverd.

Geen beleidsaandacht voor de kleingoudmijnbouw

In feite hebben de NGO's in Suriname in buiten ons land w.o. het WWF meer gedaan om iets te betekenen voor de ondernemers en de werkers die onze nationale goud productie tot stand brengen. Deze ondernemers en werkers (ongeveer 25.000 tot 27.000) hebben bijelkaar meer gepresteerd dan de lokale multinational en wel op 2 manieren. Qua gewicht en ook qua opbrengst voor het land. De export uit de klein goudmijnbouw wordt voor de volle 100% overgemaakt naar ons land terwijl van de groot goudmijnbouw slechts ongeveer 40% van de exportwaarde naar ons land wordt overgemaakt.

De miskennis van deze werkers werd onlangs weer heel hard getoond toen onlangs door het WWF een seminar/ workshop over certificering van de klein

goudmijnbouw werd gehouden. Een sector zo belangrijk qua export opbrengst, werkgelegenheid en milieu (hoe desastreus die effecten ook zijn), kreeg geen aandacht van verantwoordelijke minister. Deze stuurde wel een liefvallige ambtenaar die overigens niet eens wist welke de economische betekenis is van deze sector en hoe groot de export opbrengsten waren.

MEGA COMBINATIE WEET ONGEVEER WAT ZIJ ZAL OVERNEMEN

Uit de analyse van de macro economische data welke ons ter beschikking zijn gekomen weet de MC wat zij ongeveer zal overnemen. Zij weet dat “ongeveer” omdat zij nog detail informatie ontbreekt en dat tussen nu en de dag van regeringsoverdracht zij ook niet weet wat door de zittende regering aan besluiten zal worden genomen; het gaat in deze om besluiten waaraan financiële consequenties verbonden zijn. Ook doet het hardnekkig gerucht de ronde dat de huidige regering een toestand voor de MC regering zal achterlaten dat zodanig is dat regeren voor haar onmogelijk wordt en dat binnen 2 jaar weer nieuwe verkiezingen zullen moeten worden uitgeschreven. Sabotage, obstructie en ondermijning zullen de instrumenten zijn die vanaf de eerste dag zullen worden ingezet om het besturen van de MC regering onmogelijk te maken.

De MC heeft kennis genomen van deze geruchten en heeft deze geruchten serieus genomen. Zij beschouwd deze dreiging als een uitdaging en komt beslagen ten ijs met haar nationaal beleid en zal bij de uitvoering zich bedienen met de instrumenten van hoop, vertrouwen, openheid, transparantie en betrokkenheid van de samenleving en haar geledingen.

Waarom weet de MC *”ongeveer”* wat zij zal overnemen. De betrouwbaarheid van de macro economische data m.n. die m.b.t. de het overheidsbudget zowel de ontvangsten alsook de uitgaven zijde en de toestand van onze totale economie geven veel redenen tot twijfels.

Centrale Bank publiceert geen jaarverslagen

De autoriteit die ons allen op dit stuk van dienst zou moeten zijn laat ons allen sinds jaren in de steek. Het laatste verslag van de Central Bank van ons land dateert van 2005 en dat dwingt ons te moeten constateren dat de Bank President reeds 4 jaar achtereen in overtreding met de Bankwet handelt. Hoofdstuk VII Weekbalans en Jaarverslag zegt in artikel 34 lid 2 staat het volgende: (citaat artikel 34 lid 2 Bankwet)

“De President brengt binnen zes maanden na afloop van ieder boekjaar een verslag uit over de algemene financiële en economische ontwikkeling en over de door de Bank gevoerde politiek. In dit verslag wordt een verkorte vorm van de jaarrekening van de Bank opgenomen. Het verslag wordt door de Bank gepubliceerd”.

Art. 35b van de Bankwet geeft de Bank bij wet de bevoegdheid om de meest juiste en correcte statistieken over de totale economie te kunnen beschikken. De MC durft te beweren dat mede hierdoor de Bank niet durft om haar jaarverslagen op te stellen en te publiceren, omdat zij de waarheid schuwt.

De Mega Combinatie weet wat zij moet doen

De MC weet ook dat een groot deel van onze economie een informeel karakter heeft, en constateert dat niet eens een echte serieuze poging ondernomen wordt om een beeld te krijgen van deze informele economie. Laat staan om te kijken wat er beleid gevoerd zal moeten worden om de informaliteit terug te dringen. Er moet veel onderzoek verricht worden naar de economie van onze samenleving en de MC is zich daarvan bewust en heeft zelfs een reeks van economische onderwerpen kunnen listen waarop wetenschappelijk onderzoek losgelaten moet worden om op gedegen en adequate wijze kennis en inzicht in de economie van onze samenleving te verwerven. Deze aanpak beperkt zich niet slechts tot onze economie maar ook op alle andere maatschappelijke en andere levensgebieden. Onze volksgezondheid, ons onderwijs, onze jongeren, onze werkers, volkshuisvesting, criminaliteit, etc. etc. (Nationale Wetenschappelijke Raad)

Dat de exponenten van de MC dat weten kan met het volgend voorbeeld worden geïllustreerd:

Het Bauxiet Instituut werd bij Decreet in 1980 opgericht en ingesteld; toen pas begonnen wij na bijna 64 jaar systematisch de betekenis van deze sector voor ons land en onze economie bestuderen. Naast de exportwaarde werden er nog meer gegevens bijgehouden, w.o. de internationale ontwikkelingen van deze sector, de effecten op de overheidsbegroting, de betalingsbalans met en zonder de bauxiet sector, verlonde bedragen uit de sector en het aantal werknemers. Een onzer student van onze universiteit Ruben Kalpoe (nu wijlen) studeerde af met een scriptie met als onderwerp: *Effecten van de Bauxiet Sector op de Surinaamse Economie*. Hij heeft mede door zijn werk voor enkele jaren bij de IBA gewerkt.

Suriname, Goudproducerend en Exporterend land

Wij zijn reeds jaren een goud producerend en exporterend land en hebben nog steeds geen Goud Instituut. Het Minerale Instituut waarover reeds meer dan 10 jaar gesproken wordt is nog steeds niet tot stand gekomen. Gelet op het belang van goudsector in ons land zal de MC meteen tot instelling van Het Nationaal Goud Instituut overgaan terwijl er aan het Mineralen Instituut gewerkt zal worden.

Drs. Winston W Wirht
(Lid Wetenschappelijk Bureau NDP)